

Opravična št.:

U-I-96/15

ECLI:

ECLI:SI:USRS:2017:U.I.96.15

Akt:

Zakon o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11 in 25/14) (ZOPNI), 1. in 2. odst. 5. čl., 2. stavka 5. odst. 10. čl. in 3. odst. 27. čl.

Izrek:

Zahteva za oceno ustavnosti prvega in drugega odstavka 5. člena, drugega stavka petega odstavka 10. člena in tretjega odstavka 27. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11 in 25/14) se zavrže.

Evidenčni stavek:

Sodišče mora v zahtevi za oceno ustavnosti utemeljiti, da mora v prekinjenem sodnem postopku uporabiti izpodbijano normo in da tega ne more storiti drugače kot na način, ki ni v skladu z Ustavo. Če sodišče tej zahtevi ne zadosti, Ustavno sodišče njegovo zahtevo zavrže.

Geslo:

1.2.51.4.1 - Ustavno sodstvo - Vrste vlog - Aktivna legitimacija v postopku pred Ustavnim sodiščem - Konkretna presoja norm - Sodišče.

1.5.51.1.1 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku abstraktne presoje - Zavrženje zahteve.

Pravna podlaga:

Člen 25.1, Zakon o Ustavnem sodišču [ZUstS]

Opomba:**Dokument v PDF obliki:**

 [U-I-96-15.pdf](#)

Polno besedilo:

U-I-96/15-22

16. 2. 2017

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti, začetem z zahtevo Višjega sodišča v Ljubljani, na seji 16. februarja 2017

sklenilo:

Zahteva za oceno ustavnosti prvega in drugega odstavka 5. člena, drugega stavka petega odstavka 10. člena in tretjega odstavka 27. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11 in 25/14) se zavrže.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Predlagatelj vloga zahtevo za oceno ustavnosti 5. člena v zvezi s prvim odstavkom 34. člena in tretjega odstavka 27. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (v nadaljevanju ZOPNI). S pravnomočnim sklepom je prekinil odločanje o pritožbi tožencev zoper odločitev o podaljšanju začasnega zavarovanja odvzema premoženja nezakonitega izvora in o odreditvi dodatnega začasnega zavarovanja ukrepa odvzema. Predlagatelj navaja, da je Republika Slovenija (tožnica) zoper tožence vložila tožbo za odvzem premoženja nezakonitega izvora ter obenem predlagala podaljšanje že odrejenega začasnega zavarovanja tega ukrepa in njegovo razširitev. Pojasnjuje, da je tožba vložena zoper pravne naslednike zapustnika, zoper katerega je bila uvedena finančna preiskava, ker je obstajal utemeljen sum, da je storil kaznivo dejanje sprejemanja daril za nezakonito posredovanje. V finančni preiskavi naj bi bila ugotovljena nepojasnjena razlika med obsegom premoženja zapustnika, porabo sredstev za osebno potrošnjo, njegovimi dohodki, prijavljenimi davčnemu organu, zmanjšanimi za davke in prispevke, in drugimi prejemki v višini 837.309,86 EUR. Toženci pa naj bi z dedovanjem prejeli premoženje nezakonitega izvora v navedeni vrednosti. Tožnica naj bi tako postavila ugotovitveni tožbeni zahtevek, da so določene nepremičnine oziroma solastninski delež na njih premoženje nezakonitega izvora, ter oblikovalni zahtevek za odvzem teh nepremičnin in za vzpostavitev tožničine lastnine na njih. Na iste nepremičnine naj bi bilo predlagano tudi začasno zavarovanje. Predlagatelj utemeljuje, da mora v prekinjenem postopku odgovoriti na vprašanje, ali je verjetno izkazana terjatev, katere začasno zavarovanje oziroma podaljšanje zavarovanja zahteva tožnica. Trdi, da glede na 5. člen v zvezi s prvim odstavkom 34. člena ZOPNI "ni zmož" presoditi, ali je obstoj te terjatve verjetno izkazan in ali je glede na to pravilno njeno zavarovanje. Meni namreč, da ti določbi kršita 2., 22., 23. in 33. člen Ustave. Ureditev je po prepričanju predlagatelja neskladna tudi s 33. členom Ustave oziroma s prvim členom Prvega protokola h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list št. 33/94, MP, št. 7/94 - v nadaljevanju Prvi protokol k EKČP), ker je glede na prvi odstavek 5. člena ZOPNI domnevno nezakonito pridobljeno premoženje vse premoženje zavezanca, ne glede na to, kdaj ga je ta pridobil. V obravnavanem primeru naj bi se tako štelo za premoženje nezakonitega izvora tudi nepremično premoženje, pridobljeno 20 let pred domnevno zapustnikovo storitvijo kaznivega dejanja. ZOPNI namreč po oceni predlagatelja ne vzpostavlja nikakršne časovne povezanosti med časom pridobitve nezakonitega premoženja in časom, ko naj bi bilo storjeno očitano kataloško kaznivo dejanje. Tovrstno koneksiteto naj bi zakonodajalec upošteval, ko je časovno omejil finančno preiskavo na obdobje petih let (peti odstavek 10. člena ZOPNI). Enako omejitev bi moral po predlagateljevem mnenju vzpostaviti tudi pri določitvi domneve premoženja nezakonitega izvora. Predlagatelj opozarja, da ureditev brez časovne omejitve pridobitve premoženja dopušča, da se preveč premoženja, ki je morda zakonito, oceni kot nezakonito in da se odvzame tudi premoženje, ki ni nezakonitega izvora. Domneva, da je vse premoženje zapustnika pridobljeno nezakonito, pa če je čas njegove pridobitve še tako časovno oddaljen od storitve kataloškega kaznivega dejanja, naj bi torej nesorazmerno posegala v pravico do zasebne lastnine iz 33. člena

Ustave oziroma v pravico do mirnega uživanja premoženja iz prvega člena Prvega protokola k EKČP. Ta kršitev pa naj bi vplivala na odločitev o verjetnosti terjatve in obseg zavarovanja v prekinjenem postopku. Drugi odstavek 5. člena in peti odstavek 10. člena ZOPNI naj bi bila v neskladju z 2. členom Ustave. V zvezi s tem predlagatelj pojasnjuje, da iz drugega odstavka 5. člena ZOPNI, ki opredeljuje domnevo o nezakonnosti premoženja, izhaja, da je treba pri tem upoštevati vse dohodke zapustnika iz obdobja, v katerem naj bi bilo premoženje pridobljeno, zmanjšane za davke in prispevke. Po petem odstavku 10. člena ZOPNI pa naj bi se finančna preiskava opravila najdalj za obdobje petih let pred letom, v katerem naj bi bilo storjeno kataloško kaznivo dejanje. To po predlagateljevem prepričanju pomeni, da tožnica pri ugotavljanju nesorazmerja upošteva vse (kadarkoli) pridobljeno premoženje zapustnika, zmanjša pa ga le za dohodke, pridobljene v zadnjih petih letih pred letom verjetne storitve kataloškega kaznivega dejanja. V tem delu naj bi bili navedeni določbi ZOPNI nejasni oziroma nasprotujoči si. Poleg tega naj bi bilo tako ugotovljeno nesorazmerje iz drugega odstavka 5. člena ZOPNI bistveno večje, kot bi bilo, če bi bil v tej določbi izrecno določen rok petih let pred storitvijo kataloškega kaznivega dejanja tudi glede pridobitve premoženja. Navedena nasprotje in nejasnost po oceni predlagatelja kršita načelo jasnosti in določnosti predpisov iz 2. člena Ustave in neposredno vplivata na obseg zavarovanja v prekinjenem postopku. Tretji odstavek 27. člena ZOPNI naj bi z določitvijo dokaznega standarda prepričanja za izpodbijanje domneve iz drugega odstavka 5. člena ZOPNI dedičem premoženja (domnevno) nezakonnitega izvora naložil pretežno breme. S tem naj bi bili kršeni njihovi pravici do enakega varstva pravic in do sodnega varstva. Predlagatelj v zvezi s tem poudarja, da morajo toženci izpodbijati domnevo o premoženju nezakonnitega izvora za leta nazaj, pri čemer so kot pravni nasledniki postavljeni v težji položaj kot osebe iz 3. točke 4. člena ZOPNI, kajti zakoniti izvor morajo dokazovati za premoženje, ki ga niso pridobili sami, temveč zapustnik. Zato bi moral po njegovem prepričanju zakonodajalec (vsaj) dedičem določiti nižji dokazni standard za izpodbijanje domneve premoženja nezakonnitega izvora. Predlagatelj še dodaja, da se v postopku zavarovanja še ne sooča z uporabo te določbe ZOPNI, kajti v postopku zavarovanja za izpodbitje navedene domneve velja nižji dokazni standard verjetnosti. Opozarja pa, da bo vprašanje ustavnosti te določbe pomembno v nadaljnjem (dokaznem) postopku in pri končni meritorni odločitvi.

2. Ustavno sodišče je zahtevo poslalo Državnemu zboru, ki je v odgovoru pojasnil, da so bili v postopku sprejemanja ZOPNI izraženi ustavnopravni in pravnosistemske pomisleki. Tako naj bi bilo tedaj opozorjeno na poseg v lastninsko pravico in dedovanje iz 33. oziroma 67. člena Ustave, na načelo sorazmernosti pri posegih v človekove pravice in svoboščine (15. člen Ustave), na dokazne standarde v pravnem postopku ter na obseg in obdobje odvzema premoženja nezakonnitega izvora. Sprejete rešitve naj ne bi povsem odpravile teh pomislekov. Državni zbor je še opozoril na kazensko in civilnopravno načelo, da ne sme nihče imeti koristi od protipravnega ravnanja, in poudaril, da je postopek za odvzem premoženja nezakonnitega izvora postopek proti premoženju in ne proti osebi. Eno od izhodišč ZOPNI je po navedbah Državnega zbora tudi to, da na nezakonito pridobljenem premoženju lastninska pravica ne more veljavno nastati in se prenesti. Državni zbor svoj odgovor sklene z oceno, da je ZOPNI v skladu z Ustavo, kajti temelji na legitimnem javnem interesu, na sorazmernem posegu v lastninsko pravico in dedovanje ter na ustreznem procesnem varstvu strank v postopku.

3. Svoje mnenje o zahtevi je dala Vlada. Meni, da je v drugem odstavku 5. člena ZOPNI jasno opredeljeno, da se domneva o nezakonnem izvoru vzpostavi le v zvezi s premoženjem, glede katerega je podano očitno nesorazmerje med njegovim obsegom in dohodki, zmanjšanimi za

davke in prispevke, plačane v obdobju, v katerem je premoženje pridobljeno. Oseba, zoper katero je uvedena finančna preiskava, naj bi lahko vsak čas izkazala, da je premoženje pridobila iz zakonitih virov. Obrnjeno dokazno breme naj prav tako ne bi bilo sporno z vidika Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP) in prakse Evropskega sodišča za človekove pravice. Vlada utemeljuje, zakaj postopek po ZOPNI ni kaznovalen, ampak civilni postopek, ki teče zoper premoženje in ki ne krši niti domneve nedolžnosti niti pravice do zasebne lastnine in dedovanja. Po njenem mnenju tudi ni nasprotja med drugim odstavkom 5. člena in petim odstavkom 10. člena ZOPNI. Prva od teh določb naj bi namreč jasno določala, da morajo biti dohodki zmanjšani za davke in prispevke, ki jih je oseba plačala v obdobju, v katerem je bilo premoženje pridobljeno. Ta določba po navedbah Vlade nima nobene povezave s petim odstavkom 10. člena ZOPNI, ki določa le omejitev trajanja finančne preiskave. Dokazni standard prepričanja iz tretjega odstavka 27. člena ZOPNI naj ne bi bil previsok, kajti dediči na podlagi vesoljnega nasledstva prevzamejo vse zapustnikove pravice in obveznosti in morajo kot stranke sodelovati v sodnih postopkih po enakih pravilih, kot bi veljala za zapustnika.

4. Ustavno sodišče je odgovor Državnega zbora in mnenje Vlade poslalo predlagatelju, ki nanju ni odgovoril.

5. Ustavno sodišče je toženim strankam iz prekinjenega postopka (Mariji Zagožen, Mateju Zagožnu in Ani Zagožen) na njihov predlog priznalo položaj udeležencev v postopku pred Ustavnim sodiščem. Udeleženci soglašajo s predlagateljevo zahtevo in predlagajo razširitev presoje na vse določbe ZOPNI, in sicer z vidika domneve nedolžnosti iz 27. člena Ustave in drugega odstavka 6. člena EKČP, pravice do poštenega obravnavanja iz 22. člena Ustave oziroma prvega odstavka 6. člena EKČP, pravice do lastnine iz 33. člena Ustave oziroma 1. člena Prvega protokola k EKČP, načel pravne države (2. člen Ustave), prepovedi retroaktivnosti (155. člen Ustave), načela zakonitosti iz 28. člena Ustave in 7. člena EKČP, pa tudi z vidika pravice do obrambe iz 29. člena Ustave in tretjega odstavka 6. člena EKČP v zvezi s prvim odstavkom 6. člena EKČP.

6. Vlogo udeležencev – toženih strank je Ustavno sodišče poslalo predlagatelju in Državnemu zboru, ki nanjo nista odgovorila. Svoje mnenje o njej je dala Vlada. V njem nasprotuje širitvi presoje na celoten ZOPNI in vsebinsko zavrača nekatere trditve toženih strank.

7. Predlagatelj na mnenje Vlade o vlogi udeležencev ni odgovoril. To pa so storili udeleženci, tako da so dodatno utemeljili svoje argumente, zlasti glede prepovedi retroaktivnosti, kaznovalne narave ukrepa odvzema premoženja nezakonitega izvora in glede obrnjenega dokaznega bremena.

B.

8. Ustavno sodišče ni presojalo navedb udeležencev iz prekinjenega postopka, kolikor te presegajo v zahtevi sodišča opredeljeni predmet izpodbijanja. Zahteva je namreč posebno pravno sredstvo pred Ustavnim sodiščem, ki ga Zakon o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) v skladu z Ustavo podeljuje kvalificiranemu predlagatelju, med njimi sodiščem. Skladno z razmerjem subsidiarnosti med rednimi sodišči in Ustavnim sodiščem mora na ustavnopravno pomembne očitke udeležencev

sodnega postopka najprej odgovoriti sodišče v sodnem postopku. Zato je logično, da je na podlagi zahteve sodišča sproženo odločanje Ustavnega sodišča osredotočeno na argumente sodišča o protiustavnosti in ne na navedbe strank prekinjenega postopka. Ko se bodo o navedbah, ki jih v svoji vlogi razgrinjajo udeleženci iz prekinjenega postopka, v sodnih postopkih izrekla redna sodišča, bodo imeli udeleženci možnost zoper odločitve sodišč (pod pogoji iz ZUstS) vložiti ustavno pritožbo in tudi morebitno pobudo za oceno ustavnosti zakonskih določb, na katerih bodo temeljile sodne odločbe.

9. Predlagatelj navaja, da izpodbija 5. člen v zvezi s 34. členom ZOPNI in tretji odstavek 27. člena ZOPNI, neskladje z Ustavo pa očita tudi petemu odstavku 10. člena ZOPNI. Upošteva vsebino razlogov iz zahteve Ustavno sodišče šteje, da predlagatelj izpodbija: (i) prvi odstavek 5. člena ZOPNI (ki opredeli premoženje nezakonitega izvora), ker je skladno z njim nezakonitega izvora premoženje, pridobljeno kadarkoli pred storitvijo očitane kataloškega kaznivega dejanja; (ii) drugi odstavek 5. člena ZOPNI (ki določa, kdaj se domneva, da je premoženje nezakonitega izvora) in drugi stavek petega odstavka 10. člena ZOPNI (ki določa, da se finančna preiskava lahko opravi najdalj za obdobje petih let pred letom, v katerem je bilo storjeno očitano kataloško kaznivo dejanje, ter do vložitve tožbe po tem zakonu), ker sta nejasna oziroma si medsebojno nasprotujeta; in (iii) tretji odstavek 27. člena ZOPNI (ki med drugim določa, da lahko toženec izpodbije domnevo iz drugega odstavka 5. člena ZOPNI, če dokaže, da premoženje ni nezakonitega izvora), ker pravnim naslednikom določa pretežno dokazno breme.

10. V skladu s 156. členom Ustave mora sodišče prekiniti postopek in začeti postopek za oceno ustavnosti pred Ustavnim sodiščem, če pri odločanju meni, da je zakon, ki bi ga moralo uporabiti, protiustaven. To ustavno pooblastilo sodiščem je treba razlagati skupaj s 125. členom Ustave, po katerem so sodniki pri opravljanju sodniške funkcije vezani ne samo na zakon, temveč tudi na Ustavo. Upošteva ustavni položaj rednih sodišč, opredeljen s 125. členom Ustave, ima Ustavno sodišče po 156. členu Ustave subsidiarno vlogo. To pomeni, da je upravičeno intervenirati le takrat, kadar je ustavnosodna presoja zakona potrebna za zagotovitev ustavnoskladne odločitve v konkretnem sodnem postopku.^[1] Sodišče mora torej v zahtevi za oceno ustavnosti utemeljiti, zakaj mora v zadevi, v kateri sodi, uporabiti (domnevno protiustavno) zakonsko ureditev na način, ki mu preprečuje ustavnoskladno odločitev.^[2] Dilema o (proti)ustavnosti posamezne izpodbijane zakonske določbe v zahtevi za oceno ustavnosti tako ne sme ostati na abstraktni ravni, pač pa mora sodišče izkazati, da se je natančno tisti ustavnopravni pomislek, ki ga je navedlo v zahtevi, "kristaliziral" (izostril, izkazal za pravno odločilnega) v konkretnih okoliščinah zadeve, v kateri je sodišče zaradi vložitve zahteve za oceno ustavnosti prekinilo postopek.^[3]

11. Tretjega odstavka 27. člena ZOPNI predlagatelju, kot navsezadnje sam navaja, v konkretni zadevi ni treba uporabiti. Navedena zakonska norma med drugim določa, da lahko tožena stranka izpodbije domnevo iz drugega odstavka 5. člena ZOPNI, če dokaže, da premoženje ni nezakonitega izvora. Predlagatelj ji nasprotuje, ker po njegovi oceni uzakonja previsok dokazni standard za izpodbijanje domneve o nezakonitem izvoru premoženja. Vendar mora sodišče to normo uporabiti šele v postopku odločanja o odvzemu premoženja nezakonitega izvora po IV. poglavju ZOPNI. Torej šele tedaj, ko odloča o tem, ali naj ugodi tožbi tožeče stranke za ugotovitev, da je določeno premoženje nezakonitega izvora ter da se to premoženje toženi stranki odvzame in postane last Republike Slovenije (prvi odstavek 34. člena ZOPNI). Prekinjeni sodni postopek pa ni postopek odločanja o utemeljenosti takšnega tožbenega zahtevka, temveč je temu postopku akcesorni postopek odločanja o začasnem zavarovanju oziroma o njegovem

podaljšanju. V njem se glede na drugi odstavek 28. člena ZOPNI smiselno uporabljata ureditev iz III. poglavja ZOPNI ter Zakon o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 28/09, 51/10, 26/11, 53/14 in 54/15 – v nadaljevanju ZIZ). V tem postopku zavarovanja, kot navaja sam predlagatelj, za izpodbijanje domneve o nezakonitem izvoru premoženja ne velja standard iz izpodbijanega tretjega odstavka 27. člena ZOPNI, temveč velja nižji in za predlagatelja sprejemljivi standard verjetnosti (primerjaj prvi odstavek 272. člena ZIZ)^[4]. Predlagatelj torej ni izkazal, da mora v prekinjenem postopku uporabiti prav domnevno protiustavni tretji odstavek 27. člena ZOPNI. Glede na to je Ustavno sodišče zahtevo v tem delu zavrglo.

12. Predlagatelj pa mora v prekinjenem postopku v okviru presoje izpolnjenosti pogojev za odreditev oziroma podaljšanje začasnega zavarovanja odvzema premoženja nezakonitega izvora oceniti verjetnost obstoja s tožbo zahtevane terjatve, torej verjetnost s tožbo zahtevanega odvzema premoženja. Pri tem se mora, logično, opreti na določbe ZOPNI, ki opredeljujejo, kaj je premoženje nezakonitega izvora oziroma kakšen je njegov obseg. *Sedes materiae* tega vprašanja je v izpodbijanih prvem in drugem odstavku 5. člena ZOPNI, seveda razumljenih v kontekstu drugih določb istega Zakona. Prvi odstavek 5. člena ZOPNI določa, da je premoženje nezakonitega izvora, če ni dokazano, da je bilo pridobljeno iz zakonitih dohodkov oziroma na zakonit način. Drugi odstavek istega člena ZOPNI pa določa, kdaj se domneva, da je premoženje nezakonitega izvora: "Domneva se, da premoženje ni bilo pridobljeno iz zakonitih dohodkov oziroma na zakonit način, če je podano očitno nesorazmerje med njegovim obsegom in dohodki, zmanjšanimi za davke in prispevke, ki jih je oseba, zoper katero teče postopek po tem zakonu, plačala v obdobju, v katerem je bilo premoženje pridobljeno". Ti dve določbi ZOPNI tako sodoločata premoženje, na katerega se razteza domneva o njegovi nezakonnosti. Predlagatelj drugi odstavek 5. člena ZOPNI razlaga v odnosu z drugim stavkom petega odstavka 10. člena ZOPNI, ki določa časovno omejitev finančne preiskave, in sicer tako, da dovoljuje opravo finančne preiskave najdalj za obdobje petih let pred letom, v katerem je bilo storjeno očitano kataložsko kaznivo dejanje, ter do vložitve tožbe. Zato je treba šteti, da mora predlagatelj uporabiti tudi slednjo določbo. Predlagatelj je torej izkazal, da se mora pri odločitvi o začasnem zavarovanju ukrepa opreti na izpodbijane prvi in drugi odstavek 5. člena ter drugi stavek petega odstavka 10. člena ZOPNI. Vendar pogoji za vsebinsko odločanje o zahtevi s tem še niso izpolnjeni. Predlagatelj mora namreč utemeljiti tudi to, da izpodbijanih norm ne more razlagati drugače kot na način, ki mu preprečuje ustavnoskladno odločitev. Ustavno sodišče ocenjuje, da predlagatelj tega ni storil.

13. Predlagatelju se zdi z vidika 33. člena Ustave nesprejemljivo, ker prvi odstavek 5. člena ZOPNI dopušča odvzem premoženja, ki ga je zapustnik pridobil kadarkoli pred domnevno storitvijo kataložskega kaznivega dejanja. Iz zahteve je mogoče izluščiti, da bi štel predlagatelj tak poseg za ustavnoskladen, če bi zakonodajalec – smiselno enako, kot je to storil glede finančne preiskave v petem odstavku 10. člena ZOPNI, – tudi v izpodbijani določbi opredelitev premoženja domnevno nezakonitega izvora omejil na le tisto premoženje, ki je pridobljeno največ 5 let pred letom storitve kataložskega kaznivega dejanja. Predlagatelj ni utemeljil, zakaj mu metode pravne argumentacije preprečujejo tako ustavnoskladno razlago prvega odstavka 5. člena ZOPNI skupaj z drugimi, s to določbo logično povezanimi zakonskimi določbami. Prvi odstavek 5. člena ZOPNI določa: "Premoženje je nezakonitega izvora, če ni dokazano, da je bilo pridobljeno iz zakonitih dohodkov oziroma na zakonit način". To besedilo torej ne zapoveduje izrecno, jasno in nedvoumno, da se šteje za premoženje nezakonitega izvora (ki je lahko predmet odvzema po prvem odstavku 34. člena ZOPNI) kadarkoli pridobljeno premoženje. Iz vsebinske vpetosti te

določbe med druge določbe ZOPNI prav tako ne izhaja, da se ZOPNI ne da razlagati na način, ki ga predlagatelj šteje za skladnega z Ustavo. Nasprotno. Na možnost ustavnoskladne razlage kaže očitna vsebinska povezanost obdobja, za katerega se sme opraviti finančna preiskava (drugi stavek petega odstavka 10. člena ZOPNI), in premoženja, ki je domnevno nezakonitega izvora (prvi, drugi in tretji odstavek 5. člena ZOPNI)^[5] in je zato tarča odvzema iz prvega odstavka 34. člena ZOPNI. V skladu s prvim odstavkom 34. člena ZOPNI namreč sodišče v sodbi, s katero ugotovi tožbenemu zahtevku, ugotovi, da je določeno premoženje nezakonitega izvora, ga odvzame lastniku in odloči, da to premoženje s pravnomočnostjo sodbe postane last Republike Slovenije. Tožeča stranka mora tako v tožbi navesti, da je prav določeno premoženje premoženje nezakonitega izvora, da naj se zato odvzame lastniku in posledično ugotovi, da je last Republike Slovenije. V skladu s tem mora tožeča stranka v postopku odvzema premoženja nezakonitega izvora navajati dejstva in predlagati dokaze, iz katerih izhaja domneva nezakonitosti izvora določenega (in ne katerega koli) premoženja tožene stranke (prvi odstavek 27. člena ZOPNI). Drugi odstavek 34. člena ZOPNI tožeči stranki sicer omogoča privilegirano spremembo tožbe, tako da zahteva odvzem premoženja, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora, ali plačilo tej vrednosti ustrežajočega zneska,^[6] a zgolj v primeru, ko zaradi okoliščin, nastalih po vložitvi tožbe, odvzem premoženja nezakonitega izvora ni (več) mogoč.^[7] Finančna preiskava se pred vložitvijo tožbe vodi prav v zvezi s premoženjem, za katerega bo kasneje s tožbo zahtevano, naj se odvzame kot premoženje nezakonitega izvora. Eden izmed namenov^[8] finančne preiskave je namreč zbrati dokaze in podatke za odločitev, zoper koga naj se začne postopek za odvzem premoženja nezakonitega izvora, ter zbrati podatke o obsegu premoženja osumljenca, obdolženca, obsojenca ali zapustnika in razmerju med njegovimi dohodki, zmanjšanimi za plačane davke in prispevke, ter vrednostjo premoženja, ki ga je imel oziroma ga ima v lasti, posesti, ga uporablja, uživa, z njim razpolaga ali je razpolagal v obdobju, za katero se opravi finančna preiskava, zbrati podatke o obsegu premoženja, ki je bilo preneseno na povezane osebe ali je prešlo na pravne naslednike v obdobju, za katero se opravi finančna preiskava, in o načinu prenosa oziroma prehoda (prvi in drugi odstavek 11. člena ZOPNI). Drugi stavek petega odstavka 10. člena ZOPNI določa, da se lahko finančna preiskava opravi najdalj za obdobje petih let pred letom, v katerem je bilo storjeno očitano kataloško kaznivo dejanje, ter do vložitve tožbe po tem zakonu. Ta časovna omejitev torej državi postavlja mejo, do katere sme raziskovati posameznikovo premoženjsko zasebnost. Ker se finančna preiskava, kot je bilo rečeno, vodi v zvezi s premoženjem nezakonitega izvora, je mogoč logičen sklep, da časovna omejitev finančne preiskave hkrati pomeni tudi (časovno) omejitev obsega premoženja nezakonitega izvora na le tisto, ki je pridobljeno v teh petih letih pred storitvijo očitane kataloškega kaznivega dejanja. Tako jamstvena norma iz drugega stavka petega odstavka 10. člena ZOPNI določa, da sme biti predmet finančne preiskave le posameznikovo premoženje – vključno z njegovimi dohodki – iz obdobja petih let pred letom domnevne storitve kataloškega kaznivega dejanja. Kot je bilo prikazano, finančna preiskava ni namenjena sama sebi, temveč je nujni predhodni del pravnega postopka odvzema.^[9] Zato le tisto, kar sme biti predmet finančne preiskave, more in sme biti element domneve o nezakonitem izvoru premoženja, konkretnije, element pri računanju nesorazmerja iz drugega (in tretjega) odstavka 5. člena ZOPNI, in le tisto sme biti predmet odvzema po prvem odstavku 34. člena ZOPNI.^[10] Povedano drugače: po drugem odstavku 5. člena ZOPNI se domneva, da premoženje ni bilo pridobljeno iz zakonitih dohodkov oziroma na zakonit način, če je podano očitno nesorazmerje med njegovim obsegom in dohodki, zmanjšanimi za davke in prispevke, ki jih je oseba, zoper katero teče postopek po tem zakonu, plačala v obdobju, v katerem je bilo premoženje pridobljeno. Za izračun nesorazmerja je torej pomembno

obdobje, v katerem je bilo premoženje (nezakonito) pridobljeno. Podatki, iz katerih je glede na drugi stavek petega odstavka 10. člena ZOPNI mogoče in dopustno izračunati navedeno nesorazmerje med premoženjem ter dohodki (zmanjšanimi za plačane davke in prispevke), pridobljenimi v času pridobitve tega premoženja, pa so le podatki za obdobje 5 let pred letom storitve očitane kataloškega kaznivega dejanja. Mogoča je torej razlaga, po kateri je domnevno nezakonitega izvora (prvi odstavek 5. člena ZOPNI) in s tem predmet odvzema po prvem odstavku 34. člena ZOPNI lahko le premoženje, ki je pridobljeno 5 let ali manj pred letom storitve očitane kataloškega kaznivega dejanja. Ker torej predlagatelj ni utemeljil, da izpodbijanega prvega odstavka 5. člena ZOPNI (skupaj z drugimi določbami ZOPNI) ni mogoče razlagati na ustavnoskladen način, je Ustavno sodišče zahtevo zavrglo tudi v tem delu.

14. Drugemu odstavku 5. člena ZOPNI in drugemu stavku petega odstavka 10. člena ZOPNI predlagatelj očita neskladje z 2. členom Ustave. Ti normi oziroma razmerje med njima se mu namreč ne zdijo jasni oziroma logični, ker naj bi si normi vsebinsko nasprotovali. Ključna za konstrukcijo tega očitka je predlagateljeva razlaga, po kateri se pri ugotavljanju nesorazmerja iz drugega odstavka 5. člena ZOPNI upošteva vse (kadarkoli) pridobljeno premoženje zapustnika, zmanjša pa se ga le za dohodke, pridobljene v zadnjih petih letih pred letom, v katerem je bilo storjeno kataloško kaznivo dejanje. Da taka razlaga drugega odstavka 5. člena ZOPNI skupaj z drugim odstavkom petega odstavka 10. člena ZOPNI ni edina mogoča, je Ustavno sodišče nakazalo že v prejšnji točki obrazložitve. Tako kot prvi tudi drugi odstavek 5. člena ZOPNI namreč ne predpisuje izrecno, jasno in nedvoumno, da se pri ugotavljanju nesorazmerja upošteva kadarkoli pridobljeno premoženje. Enako velja za tretji odstavek 5. člena ZOPNI, ki podrobneje določa zgornji del ulomka (ne)sorazmerja iz drugega odstavka 5. člena ZOPNI. Navedeni tretji odstavek 5. člena ZOPNI namreč predpisuje, da se pri ugotavljanju nesorazmernosti upošteva vrednost vsega premoženja, ki ga ima upoštevana oseba v lasti, posesti, ga uporablja, uživa, z njim razpolaga ali je razpolagala oziroma ga je prenesla na povezane osebe ali je bilo pomešano z njihovim premoženjem ali je prešlo na njene pravne naslednike. Niti drugi niti tretji odstavek 5. člena ZOPNI ne preprečujeta razlage, po kateri časovna omejitev finančne preiskave iz drugega stavka petega odstavka 10. člena ZOPNI determinira elemente (premoženje in dohodke), ki tvorijo z drugim odstavkom 5. člena ZOPNI predpisano nesorazmerje. Povezava drugega odstavka 5. člena z drugim stavkom petega odstavka 10. člena ZOPNI, kakršno je skoval predlagatelj, ni logična. Pojem nesorazmerje namreč nujno predpostavlja skupni imenovalec primerjanih kategorij. O nesorazmerju med kategorijama premoženja in dohodkov v času je zato logično mogoče govoriti le znotraj istega časovnega obdobja. Če čas pridobivanja dohodkov ni isti kot čas pridobivanja premoženja, o odnosu (ne)sorazmerja med tema kategorijama ni mogoče govoriti. Pri razlagi pravnih norm je utemeljeno izhajati iz predpostavke, da zakonodajalec družbenih razmerij ni zasnoval na nerazumen način. Ker torej predlagatelj ni utemeljil, da se drugega odstavka 5. člena ZOPNI in drugega stavka petega odstavka 10. člena ZOPNI ne da razlagati na ustavnoskladen način, je treba zahtevo tudi v tem delu zavreči.

C.

15. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi prvega odstavka 25. člena ZUstS in tretje alineje tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10 in 56/11) v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnice in sodniki dr. Mitja Deisinger, dr. Dunja Jadek Pensa, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, Jasna Pogačar, Marko Šorli in

Jan Zobec. Sklep je sprejelo soglasno.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica

[1] Tako sklepi Ustavnega sodišča št. U-I-238/12 z dne 23. 1. 2014 (Uradni list RS, št. 10/14), 7. točka obrazložitve, št. U-I-129/15 z dne 11. 2. 2016, 9. točka obrazložitve, in št. U-I-204/15 z dne 3. 3. 2016, 5. točka obrazložitve.

[2] Prav tam.

[3] Primerjaj sklep Ustavnega sodišča št. U-I-204/15, 8. točka obrazložitve.

[4] Prvi odstavek 272. člena ZIZ se glasi: "Sodišče izda začasno odredbo v zavarovanje nedenarne terjatve, če izkaže upnik za verjetno, da terjatev obstoji ali da mu bo terjatev zoper dolžnika nastala."

[5] Vlada v svojem mnenju sicer zapiše, da med drugim odstavkom 5. člena in petim odstavkom 10. člena ZOPNI ni nobene zveze. Vendar ta navedba Vlade že zaradi neobrazloženosti nima posebne teže.

[6] Podobno možnost, a ne zgolj zaradi okoliščin, nastalih po začetku kazenskega postopka, pozna tudi Kazenski zakonik (Uradni list RS, št. 50/12 - uradno prečiščeno besedilo, 6/16 - popr., 54/15 in 38/16 - KZ-1) v prvem in drugem odstavku 75. člena za odvzem protipravne premoženjske koristi.

[7] Nadomestni odvzem v obliki odvzema premoženja, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora, ali denarnega zneska, ki ustreza tej vrednosti, torej ni mogoče v primeru, ko okoliščine, ki onemogočajo odvzem prav premoženja nezakonitega izvora, nastanejo pred vložitvijo tožbe (na primer odsvojitve premoženja).

[8] ZOPNI sicer kot namen finančne preiskave določa še zbiranje dokazov in podatkov, ki so potrebni za odločitev o začasnem zavarovanju odvzema in začasnem odvzemu premoženja nezakonitega izvora, ki pa sta po obsegu premoženja vezana na sam odvzem premoženja nezakonitega izvora.

[9] Organska povezanost finančne preiskave z ukrepom odvzema očitno in jasno izhaja še iz drugega odstavka 26. člena ZOPNI, ki določa, da je treba tožbi priložiti pisno poročilo o finančni preiskavi in izjavo osebe, zoper katero je tekel postopek finančne preiskave.

[10] Izjema, ko je predmet odvzema (t. i. nadomestno) premoženje, ki ni nezakonitega izvora, je določena v drugem odstavku 34. člena ZOPNI. Tudi v tem izjemnem primeru pa mora v času vložitve tožbe obstajati premoženje nezakonitega izvora, ki je upošteva drugi stavek petega odstavka 10. člena ZOPNI lahko le tisto iz obdobja 5 let (ali manj) pred letom storitve očitane kaznivega dejanja.

Vrsta zadeve:

ocena ustavnosti in zakonitosti predpisov in drugih splošnih aktov

Vrsta akta:

zakon

Vlagatelj:

Višje sodišče v Ljubljani

Datum vloge:

2. 7. 2015

Datum odločitve:

16. 2. 2017

Vrsta odločitve:

sklep

Vrsta rešitve:

zavrženje

Objava:**Dokument:**

US31099